

## Književnost.

### Slovenska književnost.

**Slovensko-nemški slovar, izdan na troške rajnega knezoškofa ljubljanskega Antona Alojzija Wolfa. Uredil M. Pleteršnik. Prvi del. A—O.** Str. 883. Cena 5 gld. 50 kr.; vezan 7 gld. — Kako smo se razveselili, ko smo zagledali prvi sešitek! Naše veselje raste z vsakim novim sešitkom. Slovar je boljši, kakor smo ga pričakovali. Poglejmo nekoliko, v čem se odlikuje.

Prva njegova vrlina je, da ima naglasna znamenja. Bralec vé, kako se naglašča beseda. To je veliko vredno ne samo za Neslovenca, ampak tudi za Slovenca.

Druga vrlina je ta, da ima silo besedij, nabitih iz raznih slovarjev, iz raznih knjig, iz raznih rokopisov, od raznih pisateljev in od raznih nabiralcev. In pri pojedinih besedah so navedeni posamni pomeni, razni pregovori, razne prazne vere.

Tretja vrlina je, da je v slovarju pri besedah zaznamovano, kje so v rabi: ali na Kranjskem, ali na Štajerskem, ali na Goriškem itd., ali pa, kateri pisatelj jih je rabil in zapisal.

Četrta vrlina je, da je ptujkam dodano, iz katerega jezika so vzete: ali iz nemščine, ali iz laščine, ali iz madjarščine, ali iz turščine, ali iz francoščine. Bralec vsaj vé, ali ima pred seboj pošteno slovenko ali pa pritepeno ptujko.

Peta vrlina je, da nam slovar kaže, kako moramo pisati kako besedo in kako ne. Poglejmo samo jedno besedo: dehor, der lltis; navadna pisava „dihur“ napačna. Odslej bodo kritiki mahali s Pleteršnikovim slovarjem po glavah nevednih pisateljev, in ti ne bodo mogli s pridom zagovarjati svoje nevednosti.

Slovar ima veliko vrlin, vendar pa tudi nekaj nedostatkov. Drugače tudi biti ne more. Razni izpisovalci so nabirali besede, in lahko se je prigodilo, da so pregledali katero. Naj jih nekaj omenim. Pri „brklježu“ in „burklježu“ je povedano, da ju je napisal Miklošič, ne pa, da ju je veliko let poprej omenil Metelko v svoji slovnici na str. 63. Pri besedi „dvojak, Zwitter“ je omenjen Cigale, Janežič in Miklošič, ne pa Metelko, ki jo je gotovo poprej napisal, kakor imenovani trije pisatelji; glej njegovo slovnico na str. 97.: dvojak, ein Zwitter. To pričuje, da je bil izpisovatelj Metelkove slovnice dosti površen. Da se zaznamki poleg besedij ozirajo zlasti na nekatere književne pojave, to vidi vsakdo, kdor prečita jedno stran slovarjevo.<sup>1)</sup>

<sup>1)</sup> Kot zanimivost omenjamo (brez hude graje), da v slovarju ni zastopana „Slovenska kuharica“, ki jo je spisala Magdalena Pleiweis. Aspik, francoski kljunač, ragú — obara, gospod (prikuha), čokoladna pena: to so izrazi, ki jih nima slovar. Če se jezé filozofi, da se nanje

Če je že g. Pleteršnik dodal kaki besedi nekoliko neverjetno razlago, smel bi bil tudi pristaviti, da g. Škrabec razlaga „prešušstvo“ iz „brehhiusch“. (Cvetje, X. tečaj, I. zv.)

Pa to so nedostatnosti, ki ne morejo slovarju vzeti njegovih velikih vrlin. To je slovar, ki ga lahko pokažemo vsakemu Slovincu, vsakemu Slovenanu in vsakemu Neslovanu. Ni se ga nam treba sramovati. Zato bi si ga moral kupiti vsak izobražen in zaveden narodnjak, ki ljubi svoj jezik in — ima novce.

Zanimivo je brati, kar je napisal g. Pleteršnik o možéh, ki so sprejeli urejevanje slovarja in je zopet odložili. Ni čuda. Tako delo zahteva veliko učenosti, veliko časa in veliko pridnosti. Vsak pisatelj pa nima vsega tega. G. Pleteršnik je imel vse to. Če rečemo lahko, da je nemško-slovenski del našel svojega moža: Cigaleta, rečemo tudi lahko, da je slovensko-nemški del našel svojega moža: Pleteršnika. Obema urednikoma čast in slava!

F. M.

### Knjige „Matice Slovenske“ za leto 1894.

**Letopis Slovenske Matice za leto 1894.** Uredil Anton Bartel. Založila Slovenska Matica. V Ljubljani. Natisnila „Narodna Tiskarna“. 1894. Str. 419. Cena 1 gld. 30 kr.

Letošnji Letopis ni samo obširnejši od prejšnjih drugov, temveč tudi mnogo lepši gledé na zunanjo obliko. Paznega bralca zanima tudi naslov, ki se razlikuje od prejšnjih Letopisov. — Spisov prinaša Letopis letos sedem: „Jožef Marn. Nekrolog (z Marnovo podobo.)“ Spisal Franč. Levec (I—XVIII). Ker so že drugi pisatelji podrobno opisali Marnovo življenje, zato popisuje in ocenjuje spretni kritik tu le bolj njegovo književno delovanje. Spis se deli v tri poglavja. V prvem poglavju srečaš Marna v začetku njegovega pisateljevanja, dokler ga ne pokličejo v Ljubljano za Metelkovega naslednika. Drugo poglavje slika Marna kot profesorja in slovenskega književnega zgodovinarja. Učeni kritik presoja z ostrim rezilom vsak Marnov spis, zlasti glavno Marnovo delo: Jezičnik. Največjo važnost prideva razsežni studiji: Metelko v slovenskem slovstvu (Jez. IX., X., XI.), ki „bi mu že sama ohranila v naši književnosti trajen spomin“, potem razpravi: „Novice in dr. Janez Bleiweis“ in „Svitoslav in Danica“. Občujé z Bleiweisom in Jeranom „pozvedel je za marsikatero maloznane književne novice in jih otél pozabljivosti, katerih bi pozneje nobenemu drugemu ne bilo možno zaslediti.“ Nobena Marnova knjiga pa ne priča tako jasno, ko-

slovar ozira premalo, smejo se v tej reči še bolj po pravici pritoževati pridne kuharice, ki pripravljajo v potu svojega obraza to, kar život redi in pase.